

สรุปกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบชุมชนนักปฏิบัติ (CoPs)
เรื่อง “ความรู้เกี่ยวกับงานพระราชพิธี รัฐพิธี และงานรับเสด็จฯ”

หัวข้อ

วัตถุประสงค์

ครั้งที่จัด

จัดเมื่อ

สถานที่

วิทยากรเสวนา

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

สรุปประเด็นจากการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ความรู้เกี่ยวกับงานพระราชพิธี รัฐพิธี และงานรับเสด็จฯ

เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับงานพระราชพิธี รัฐพิธี และงานรับเสด็จฯ

ครั้งที่ ๕ ของ CoPs ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

วันอังคารที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.

ห้องประชุมราชสีห์ ชั้น ๒ อาคารศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย

จากสำนักพระราชวัง ๒ ท่าน ได้แก่

๑. นายจำลอง ยั่งยืน รองผู้อำนวยการกองพระราชภารกิจในพระองค์ ๙๐๔

๒. นายสัญญา เจริญพร เจ้าหน้าที่งานในพระองค์ระดับ ๗ กองพระราชพิธี

จำนวน ๓,๓๒๗ คน จำแนกเป็น ส่วนกลาง ๘๐ คน ส่วนภูมิภาค ๓,๒๔๗ คน

ได้รับทราบแบบแผนปฏิบัติเกี่ยวกับงานพระราชพิธี รัฐพิธี และงานรับเสด็จฯ เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และได้เรียนรู้ว่าระเบียบแบบแผนต่างๆ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงควรที่จะได้ศึกษาและถือปฏิบัติตามแนวทางของหนังสือแจ้งเวียนอย่างต่อเนื่อง และได้เรียนรู้แหล่งที่มาในการดาวน์โหลดระเบียบปฏิบัติจากเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เว็บไซต์กรมประชาสัมพันธ์ และเว็บไซต์ของ สป.มท. ทั้งนี้ วิทยากรแจ้งให้ผู้สนใจที่ต้องการสอบถามเพิ่มเติม กรุณาติดต่อกับวิทยากรโดยตรง นอกจากนี้ยังได้รับทราบความหมาย ความแตกต่าง หรือ ข้อสังเกตในการปฏิบัติเพื่อให้จดจำได้ง่าย

พระราชพิธี

☼ งานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจำตามราชประเพณี (ก่อนถึงงานพระราชพิธีจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มี **หมายกำหนดการ** ของงานพระราชพิธี) จัดแบ่งเป็น ๒ ประเภท ประกอบด้วย

❶ พระราชพิธีประจำ หมายถึง งานที่กำหนดไว้ประจำปีโดยพระมหากษัตริย์จะเป็นผู้กำหนด เช่น วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ วันฉัตรมงคล วันพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น

ข้อสังเกต สมัยรัชกาลที่ ๑๐ วันฉัตรมงคลคือวันที่ ๔ พฤษภาคม

❷ พระราชพิธีพิเศษ หมายถึง งานพระราชพิธีที่จัดขึ้นนอกเหนือจากพระราชพิธีประจำปี เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ เป็นต้น

รัฐพิธี

☼ งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากษัตริย์ให้ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มี**หมายกำหนดการ** ที่กำหนดไว้เป็นประจำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธี หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปเป็นประธาน จัดแบ่งเป็น ๒ ประเภท ประกอบด้วย

❶ รัฐพิธีประจำ หมายถึง งานรัฐพิธีที่กำหนดไว้เป็นประจำ เช่น วันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช วันสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (วันกองทัพไทย) เป็นต้น

❷ รัฐพิธีพิเศษ หมายถึง งานรัฐพิธีประกอบขึ้น นอกเหนือจากรัฐพิธีประจำปี

☞ ☞ ☞ **พระราชพิธีแตกต่างกับรัฐพิธี** กล่าวคือ พระราชพิธี พระมหากษัตริย์จะเป็นผู้ทรงกำหนด **แต่** รัฐพิธี รัฐบาลจะเป็นผู้กำหนด ☹ ☹ ☹

พิธี

☼ งานที่ผู้ใดก็ตามสามารถจัดขึ้นตามลัทธิ ตลอดจนแบบอย่าง ธรรมเนียมประเพณี การปฏิบัติของแต่ละสังคมหรือท้องถิ่น พิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์หรือรัฐบาล แต่ไม่ได้กำหนดเป็นพระราชพิธีหรือรัฐพิธี เช่น พิธีรับรองพระราชอาคันตุกะ และพิธีรับรองผู้นำหรือประมุขต่างประเทศที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในฐานะแขกของรัฐบาล

หมายกำหนดการ

☼ เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธีและรัฐพิธีโดยเฉพาะ ลักษณะของเอกสารจะต้องอ้างพระบรมราชโองการ ขึ้นต้นด้วยข้อความว่า “**นายกรัฐมนตรี หรือเลขาธิการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการเห็นเกล้าฯ สั่งว่า**” เสมอไป ต้องส่งต้นหมายกำหนดการดังกล่าวนี้ เสนอนายกรัฐมนตรีลงนามรับรองพระบรมราชโองการเพื่อให้เป็นพระบรมราชโองการที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ

กำหนดการ

☼ เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานโดยทั่วไปที่ทางราชการหรือส่วนเอกชนจัดทำขึ้นเอง

หมายรับสั่ง

🌸 เป็นเอกสารที่ออกถึงพระบรมวงศานุวงศ์ และผู้มีตำแหน่งผ้าฯ รวมไปถึงหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจนผู้ที่ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณในเรื่องต่างๆ และเป็นเอกสารที่ออกถึงหน่วยงานของสำนักพระราชวังที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีต่างๆ

การแต่งกาย ในพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีต่างๆ

ให้แต่งกายตาม **หมายกำหนดการ กำหนดการ หมายรับสั่ง** ซึ่งจะระบุให้แต่งแบบใด เช่น แต่งเครื่องแบบปกติขาว ครึ่งยศ หรือเต็มยศ และระบุถึงการสวมสายสะพายและสายสร้อย ให้สวมสายสะพายตามที่นัดหมาย (ระบุ) เนื่องจากจะมีการสวมสายสะพายที่ต่างกัน ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องแก่ราชการแผ่นดิน งานที่เกี่ยวข้องแก่รัชกาล ๔,๕ งานที่นับเนื่องในรัชกาลที่ ๖ งานเต็มยศใหญ่กลางวัน แต่หากกำหนดแต่งเต็มยศ ไม่กำหนดสายสะพาย ให้สวมสายสะพายสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน มีการปรับเปลี่ยนการแต่งกายของสุภาพสตรี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒

การบรรเลงเพลง(เพลงเคารพ)

☆ เพลงสรรเสริญพระบารมี ☆ ดุริยางค์บรรเลงเพลง ทั้งรับและส่งเสด็จ

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๒. สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
๓. สมเด็จพระราชินี
๔. สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณวราชนิธิราช สยามบรมราชกุมารี
๕. รัชทายาท
๖. พระบรมศพและพระบรมอัฐิ
๗. องค์มหาราช , องค์สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง , องค์ราชินี , องค์บรมราชวงศ์ , องค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี , องค์เยาวราช เวลาผ่านหรือเชิญขึ้นลง

☆ เพลงมหาชัย ☆ ดุริยางค์บรรเลงเพลง ทั้งรับและส่งเสด็จ

๑. สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี
๒. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี
๓. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา
๔. สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าทีปังกรรัศมีโชติ มหาวชิโรตตมางกูร สิริวิบูลยราชกุมาร
๕. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ
๖. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์

๗. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ

๘. ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี

★ **เพลงมหาชัย** ดุริยางค์บรรเลงเพลง ผู้หรือสิ่งซึ่งรับความเคารพ ★

๑. ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๒. ธงราชวงศ์ เวลาผ่านหรือขึ้นลง

★ **เพลงมหาฤกษ์** ★

บรรเลงในการเปิดงาน สถานที่ทำการ ทางคมนาคมที่สำคัญและงานมงคลทั่วไป

การบรรเลงเพลงในพิธีการที่มีผู้แทนพระองค์ (กรณีต่างๆ)

❁ พิธีการที่ผู้แทนพระองค์ปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ในงานเสด็จพระราชดำเนิน ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ดังนี้

❶ กรณีผู้แทนพระองค์เป็นผู้ซึ่งต้องใช้เพลงสรรเสริญพระบารมีในการรับและส่งเสด็จ เมื่อผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินมาถึง ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นการรับเสด็จ และเมื่อผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินกลับ ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นการส่งเสด็จ

❷ กรณีผู้แทนพระองค์เป็นผู้ซึ่งต้องใช้เพลงมหาชัยในการรับและส่งเสด็จ เมื่อผู้แทนพระองค์เสด็จมาถึงและลงจากรถยนต์ที่นั้น ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นการรับเสด็จ และเมื่อผู้แทนพระองค์เสด็จกลับ ก่อนขึ้นรถยนต์ที่นั้น ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นการส่งเสด็จ

❸ ถ้าผู้แทนพระองค์เป็นบุคคลธรรมดา เมื่อผู้แทนพระองค์มาถึง ดุริยางค์ไม่บรรเลงเพลงใดๆ และเมื่อผู้แทนพระองค์ยืนหน้าเก้าอี้แล้ว ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี และเมื่อผู้แทนพระองค์กลับ ก่อนขึ้นรถยนต์หลวง ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี

ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

ระเบียบส่วนราชการในพระองค์ว่าด้วยการบรรเลงดุริยางค์ในการพระราชพิธีหรือพิธีการ พ.ศ. ๒๕๖๒
http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/๒๕๖๒/E/๑๑๗/T_๐๐๑๓.PDF

การใช้คำราชาศัพท์

❁ ราชาศัพท์ แปลว่า ศัพท์หลวง สำหรับองค์พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ แต่ คำราชาศัพท์ในปัจจุบัน หมายถึง คำสุภาพ ที่ใช้ในภาษาราชการ ซึ่งครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไป และพระภิกษุสงฆ์ด้วย

ดังนั้น การใช้คำราชาศัพท์ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงเน้นวัฒนธรรมทางประเพณีที่ประณีตงดงาม ควรรักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติสืบไป สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดการใช้คำราชาศัพท์ เพื่อให้ถือปฏิบัติเป็นแบบแผนของทางราชการไว้

ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม

พระปรมานุชิต/พระนามานุชิต คำอ่าน และสรรพนาม คำขึ้นต้น คำลงท้าย

ในการกราบบังคมทูล/กราบทูล และ การใช้คำราชาศัพท์ต่างๆ

สามารถดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา

http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/๒๕๖๒/E/๑๑๗/T_๐๐๑๑.PDF

การประดับพระบรมฉายาลักษณ์และพระฉายาลักษณ์
ในสถานที่อาคารราชการต่างๆ สามารถดาวน์โหลดจาก
<https://www.prd.go.th>

การประดับพระบรมฉายาลักษณ์ และพระฉายาลักษณ์ในสถานที่อาคารราชการ ตัวอย่าง

แบบที่ ๑

แบบที่ ๒

แบบที่ ๓

แบบที่ ๔

แต่หากไม่มีพื้นที่เพียงพอ สามารถประดับพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้า
เจ้าอยู่หัว และพระฉายาลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี ได้

การรับเสด็จ

ผู้ที่ จะเข้าเฝ้ารับเสด็จฯ ณ ที่หมายแรกกรณีต่างจังหวัด
ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงข้อปฏิบัติตามหนังสือของ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ที่ นร ๐๕๐๗/๒๙๕๙ ลงวันที่ ๑๘ พ.ค. ๒๕๕๘
ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมที่ <http://www.gad.moi.go.th/NSB-๑๗-๑๑-๕๑.pdf>

การประดับหมู่ธงตามเส้นทางรับเสด็จฯ
ให้เรียงจากธงชาติ ➡ ธงนันทราศักรัตน์

การจัดลำดับการเข้าเฝ้าฯ มีดังนี้

- ❶ นายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี
- ❷ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ รองผู้ว่าราชการจังหวัด
- ❸ รัฐมนตรี
- ❹ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล (ตำแหน่งที่สูงกว่า หรือ เทียบเท่า)
- ❺ ผู้บังคับการจังหวัดทหารบก (ตำแหน่งที่สูงกว่า หรือเทียบเท่า)
- ❻ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด (ตำแหน่งที่สูงกว่าหรือเทียบเท่า)
- ❼ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)
- ❽ สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)

ทั้งชาย และหญิง จะแสดงความเคารพสำหรับถวายแด่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี พระบรมวงศานุวงศ์ พระราชวงศ์ และผู้แทนพระองค์ เมื่อมีโอกาสได้เข้าเฝ้าฯ รับเสด็จ ทูลเกล้าฯ หรือน้อมเกล้าฯ ถวายสิ่งของหรือรับพระราชทานสิ่งของ รวมถึงการถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมสาทิสลักษณ์ พระฉายาลักษณ์ และพระบรมรูป

การถวายคำนับ (ชาย)

❁ เป็นการแสดงความเคารพอย่างหนึ่งของบุรุษ (กรณีไม่สวมหมวก)

การถอนสายบัว (หญิง)

❁ เป็นการแสดงความเคารพอย่างหนึ่งของสตรีที่แต่งกายด้วยชุดสุภาพหรือชุดสากลนิยม หรือชุดไทย และชุดเครื่องแบบ (ไม่สวมหมวก) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- ❶ ยืนตรง ชักเท้าข้างหนึ่ง (ตามถนัด) ไปข้างหลัง แล้วลากปลายเท้าไขว้ไปทางด้านหลังของเท้าที่ยืนอยู่
- ❷ ย่อตัวลงโดยย่อเข้าข้างหนึ่งลงช้าๆ ไม่ต้องถึงพื้น ลำตัวตั้งตรง หน้าตรง ทอดสายตาลง ปล่อยแขนทั้งสองลงข้างลำตัว ก้มศีรษะเล็กน้อย พองาม

- ❸ เสร็จแล้วยืนขึ้นในท่าตรง

❖ การถอนสายบัว จัดแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่

- ❶ แบบสากลนิยม ยืนตรง หันหน้าไปทางพระองค์ท่าน วาดเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหลังเล็กน้อย ตามถนัด พร้อมย่อตัวลง ลำตัวตรง หน้าตรง สายตาทอดลง ปล่อยแขนทั้งสองข้างแล้วยืนตรง

- ❷ แบบพระราชนิยม ยืนตรง หันหน้าไปทางพระองค์ท่าน วาดเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหลังเล็กน้อย ตามถนัด พร้อมกับย่อตัวลงขณะกวาดเท้า ไหล่ก้มมือทั้งสองข้างขึ้นวางประสานกันบนขาหน้าเหนือเข่า ค้อมตัวเล็กน้อย ทอดสายตาลง เสร็จแล้วยืนขึ้นในลักษณะเดิม

การทำวันทยหัตถ์

✿ เป็นการแสดงความเคารพของบุรุษและสตรี เมื่อแต่งเครื่องแบบราชการซึ่งสวมหมวก โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- ❶ ยืนตรง ยกข้อศอกขวา โดยให้แขนตั้งฉากกับลำตัว
- ❷ แขนมือโดยให้นิ้วทั้งห้าเรียงชิดติดกัน ฝ่ามืออยู่ในลักษณะคว่ำ ปลายนิ้วชี้จรดขอบกระบังหมวก ข้างขวา ระดับเหนือปลายคิ้วข้างขวา
- ❸ เสร็จแล้ว ให้ลดมือลงแนวลำตัวในท่ายืนตรง

....ที่มาภาพประกอบ....

<http://www.opm.go.th/opmportal/multimedia/panidapa/File/๒๖๐๗๒๕๖๑.pdf>

อีอีอี หากเป็น การเข้าเฝ้าฯ ภายนอกอาคาร โดยผู้เฝ้าฯ แต่งกายสวมเครื่องแบบและสวมหมวก ต้องถวายความเคารพด้วยการกระทำวันทยหัตถ์ ถ้าไม่ได้สวมเครื่องแบบแต่สวมหมวกอื่น ต้องถอดหมวกก่อนแล้วใช้วิธีถวายคำนับ อีอีอี

การเอางาน

✿ ใช้เฉพาะเมื่อสามัญชน หรือเจ้านายราชตระกูลลำดับรองลงมาได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานสิ่งของจากพระหัตถ์ หรือกระทำการกิจบางอย่างเฉพาะพระพักตร์ เช่น เปิดกรวยกระถางดอกไม้ เปิดหรือปิดภาชนะเครื่องเสวย ฯลฯ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- ❶ ยืนแขนขวาออกไปข้างหน้าพร้อมกับยกมือขึ้นให้เฉียงจากลำตัวพอสมควร จะรับพระราชทานสิ่งของโดยปลายมือตรง นิ้วมือชิดติดกัน มือซ้ายแนบลำตัว
- ❷ กระดกปลายมือขึ้นประมาณ ๔๕ องศา ๑ ครั้ง โดยให้แขนอยู่ในลักษณะเดิม
- ❸ ลดมือลงแล้วซ้อนมือขึ้นเพื่อรับพระราชทานสิ่งของหรือเพื่อหยิบ จับ เปิด ปิด หรือถอนภาชนะสิ่งต่างๆ โดยระวังอย่าให้ของนั้นตกจากมือ

การหมอบกราบ

✿ ใช้แสดงความเคารพพระมหาษัตริย์ลงมาถึงพระบรมวงศานุวงศ์ในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ โดยนั่งพับเพียบ เก็บปลายเท้าแล้วจึงหมอบลง ให้ศอกทั้งสองข้างถึงพื้นคร่อมเข้าอยู่ด้านล่าง เพียงเข้าเดียว มือทั้งสองกระพุ่ม ทอดลงกับพื้น ไม่แบมือราบกับพื้น ก้มศีรษะลง หน้าผากแตะ ส่วนบนของมือที่ประนม เมื่อกราบแล้วนั่งในท่าพับเพียบเฝ้าตามเดิม

การนั่งเฝ้าฯ

✿ การนั่งเฝ้าฯ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- ❶ ต้องนั่งด้วยอาการสำรวม
- ❷ ห้ามนั่งไขว่ห้างหรือเหยียดเท้าออกไปตามสบาย หรือยกแขนพาดพนักเก้าอี้
- ❸ เมื่อจะลุกออกจากเก้าอี้ที่เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพ และเมื่อกลับเข้าประจำที่เดิมต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน

❹ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จจากพระราชอาสน์ที่ประทับ เพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพระราชพิธี ผู้เข้าเฝ้าฯ จะต้องยืนขึ้น หากเสด็จผ่านต้องถวายความเคารพทุกครั้งและต้องยืนอยู่จนกว่าจะเสร็จพระราชกรณียกิจนั้น

๕ เมื่อเสด็จกลับไปประทับพระราชอาสน์และพระบรมวงศานุวงศ์นั่งเรียบร้อยแล้ว ผู้เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพ แล้วจึงนั่งลงได้

๖ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับ ผู้เฝ้าฯ ต้องยืนขึ้นถวายความเคารพ เมื่อรถยนต์พระที่นั่งแล่นออกไปและเพลงสรรเสริญพระบารมีจบลง ผู้เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพเป็นครั้งสุดท้าย เป็นอันเสร็จพิธี

๗ หากเป็นการเข้าเฝ้าฯ ในพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง เมื่อไปถึงหรือจะกลับออกจากพระที่นั่ง ควรทำความเคารพพระราชอาสน์ พระพุทธรูปหรือพระบรมอัฐิ ที่อยู่ในมณฑลพิธีก่อน

การถวายบังคม

❁ ก่อนที่จะถวายบังคม ต้องนั่งอยู่ในท่าเตรียม คือ นั่งคุกเข่า ปลายเท้าตั้ง นั่งบนส้นเท้าเช่นเดียวกัน ทั้งชายและหญิง มือทั้งสองวางคว่ำเหนือเข่าทั้งสองข้าง ขาข้างหนึ่งแยกเข้าได้เล็กน้อย หญิงนั่งเข่าชิด โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย ๓ จังหวะ ดังนี้

๑ จังหวะที่ ๑ ยกมือขึ้นประนมระหว่างอก ปลายนิ้วตั้งขึ้นแนบตัวไม่กางศอก

๒ จังหวะที่ ๒ ยกมือที่ประนมขึ้น ให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดหน้าผาก เงยหน้าขึ้นเล็กน้อย

๓ จังหวะที่ ๓ ลดมือกลับลงตามเดิมมาอยู่ ในจังหวะที่ ๑

○○○ ทำให้ครบ ๓ ครั้ง โดยจบลงอย่างจังหวะที่ ๑ แล้วจึงลดมือลง วางคว่ำเหนือเข่าทั้งสองข้าง ○○○

การถวายสิ่งของและการรับพระราชทานสิ่งของ

❁ การเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ หรือน้อมเกล้าฯ ถวายสิ่งของ ประกอบด้วย

๒ รูปแบบ ดังนี้

๑ แบบสากล (เป็นทางการ)

ถวายเฉพาะของ

ถวายทั้งพานและของ

(เช่น พานรูปเทียนแพ , พานพุ่มดอกไม้ , พานชุดครุย)

๒ แบบไทย (ส่วนพระองค์) จะเป็นลักษณะของการหมอบถวายฯ มี

ลักษณะ ๒ รูปแบบ ดังนี้

๘๐ สิ่งของขนาดเล็ก และเบา

วางพานแล้วกราบ พานวางทางขวาและเหนือตัวผู้เฝ้าฯ แล้วจึงยกพานขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ถ้าเป็นของเล็ก ควรหมอบแล้วจับพาน ถวายมือเดียว

เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายสิ่งของ (ของเล็กหรือของเบา)

เข้าเฝ้าฯ น้อมเกล้าฯ ถวายสิ่งของ (ของหนักหรือสิ่งมีชีวิต)

๘๑ สิ่งของขนาดใหญ่

ถวาย ๒ มือ โดยโน้มตัวขณะทูลเกล้าฯ ถวาย ถ้ามีกระแสพระราชดำรัส ควรหมอบ และประนมมือ เมื่อกลับก็กราบอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงคลานถอยหลังออกมา เมื่อออกจากที่ประทับกราบอีกครั้งหนึ่ง

❁ การเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานสิ่งของ ได้แก่ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ รางวัล เข็มที่ระลึก ซึ่งถือเป็นสิริมงคลและเป็นเกียรติแก่ผู้เข้ารับพระราชทาน ดังนั้น จึงต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

✎ การรับพระราชทานสิ่งของจากพระหัตถ์ต้องทำ **เอางาน** ทุกครั้ง การทำเอางาน มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

๑ ยืนแขนขวาออกไปข้างหน้า พร้อมกับยกมือขึ้นเฉียงจากลำตัวพอสมควรที่จะรับพระราชทานสิ่งของ โดยปลายมือ ตรงนิ้วมือชิดติดกัน มือซ้ายแนบลำตัว

๒ กระดกปลายมือขึ้นประมาณ ๔๕ องศา ๑ ครั้ง โดยให้แขนอยู่ในลักษณะเดิม

๓ ลดมือลงแล้วซ้อนมือขึ้นเพื่อรับพระราชทานสิ่งของ โดยระวังอย่าให้ของนั้น ตกจากมือ

 การเดินเข้ารับพระราชทาน หากที่ประทับระดับเดียวกับผู้เข้ารับพระราชทานและไม่มีกระຈັงบังพระชงฆ์ ต้องย่อตัวลงคุกเข่าซ้ายตั้งเข่าขวา หรือคุกเข่าขวาตั้งเข่าซ้ายตามถนัด แล้วจึงยกมือเอวาก่อนรับพระราชทาน แต่ ถ้าหากที่ประทับอยู่ระดับสูงกว่าหรือมีกระຈັงบังพระชงฆ์ ให้ก้าวเท้าขวาออกไปพอประมาณหรือเท่าขีดกัน แล้วจึงยกมือขวาเอวาก่อนรับพระราชทานเช่นเดียวกัน

ถ้าเป็นผู้สูงอายุไม่สามารถลงคุกเข่าได้อนุโลมให้ค้อมตัวรับพระราชทานด้วยการเคารพได้

 เมื่อรับของพระราชทานแล้ว ต้องถือไว้ในลักษณะเชิญอยู่ในระดับเหนือเอว โดยแขนตั้งฉากกับลำตัว แล้วเดินถอยหลังเฉียงประมาณ ๓ ก้าว ไปทางซ้ายหรือขวา จากนั้น หยุดถวายความเคารพ แล้วจึงหันหลังเดินกลับไป ณ ตำแหน่งเฝ้าฯ ที่เดิม

 การรับพระราชทานสิ่งของที่ทรงจับส่ง (มีน้ำหนัก) เช่น ธง เมื่อถวายความเคารพและเข้ารับพระราชทานจะต้องรับพระราชทานโดยให้มืออยู่ต่ำกว่าพระหัตถ์

 ในกรณีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้แทนพระองค์เชิญสิ่งของไปพระราชทาน จะต้องรับด้วยพาน และหากจำเป็นต้องวางของในที่พักให้วางไว้ในที่สูงเสมอ

 การเข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายของและรับพระราชทานของในขณะเดียวกัน

*** ฟังระวังก้อย่าใช้พานที่ใช้ทูลเกล้าฯ ถวายของ รับของพระราชทาน (การถวายของใช้พานถวาย แต่ การรับของพระราชทานใช้การรับด้วยมือเอวาก่อนรับ) ***

 การรับของหนัก ให้ยกมือขวาก่อนแล้วเอวาก่อน จากนั้นรับยกมือซ้ายเข้ามาช่วยประคอง เช่น พระราชทานธงของขวัญในขณะแปรพระราชฐาน (ให้กับทหารตำรวจที่บริเวณพระตำหนัก)

 ไม่ควรยื่นมือไปรอรับของก่อนที่จะยื่นของมา ดูแล้วไม่เหมาะสม เช่น การรับเครื่องอิสริยาภรณ์ และของที่ระลึก เป็นต้น

ในกรณีที่เป็องคมนตรีหรือบุคคลธรรมดา

การรับของที่ระลึก ไม่ต้องเอวาก่อน

การดื่มถวายพระพร

 การเชิญชวนให้ดื่มถวายพระพรเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เป็นการแสดงออก ซึ่งความปรารถนาดี และจงรักภักดี ทุกคนจึงยอมมีสิทธิที่กระทำได้ แต่ก็ควรระมัดระวังให้เป็นไปโดยควรแก่พระเกียรติยศ กล่าวคือ ถ้าจะให้มีการเชิญชวนดื่มถวายพระพรก็ควรเชิญชวนดื่มเฉพาะ ในงานที่จัดขึ้นเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นงานที่มีเกียรติและบรรดาผู้ไปในงานแต่งกายสุภาพ

 งานเลี้ยงฉลองสมรสพระราชทาน เมื่อจบการดื่มถวายพระพรแล้ว ประธานในพิธีไม่ควรกล่าวคำให้โอวาทตามคำเชิญหรือคำขอของเจ้าภาพ เพราะคู่สมรสได้รับพระราชทานพระบรมราโชวาทและรับพระราชทานพรเรียบร้อยแล้ว ประธานในพิธีควรยกเหตุดังกล่าวนี้นี้ชี้แจงให้แขกผู้มีเกียรติรับทราบ แล้วจึงเชิญชวนแขกผู้มีเกียรติดื่มเป็นเกียรติให้แก่คู่สมรสแทน

 ส่วนการเปล่งเสียงไชโยนั้น หากเป็นงานพระราชทานเลี้ยงไม่ควรเปล่งเสียง แต่ในโอกาสต่างๆไปควรที่จะพร้อมใจกันเปล่งเสียงไชโยถวายพระพร หลังจากที่ดินตรีบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีจบแล้ว

ข้อมูล ณ วันที่ ๒๒ ก.ค. ๒๕๖๒

